

BORAH PRIČEL KAM- PANJO PROTI HAR- DINGOVEMU SODIŠČU.

Evnetno razsodišče je pravni svetovalec lige narodov, ki ni mogla preprečiti francoskega vpada v nemško Poruhrje.

SENATOR EVRAČA KRIVDO RAZNIH SEDANJIM VOJN NA LIGO NARODOV.

St. Louis, 19. maja. — Senator Borah je odprl kampanjo proti Hardingovemu predlogu, ki je za to, da bi naj Združene države stopile kot članice v sodišče lige narodov, v svojem silovitem govoru, ki ga je imel večer v Kolumbijskem muzeju.

Senator Borah je označil načrt za vstop v sodišče kot ovinek, po katerem naj bi prišlo Združeno države v naročje lige narodov.

Z izredno zgovornostjo je pokazal, da se ne morejo Združene države priklopiti haškemu razsodišču, ne da bi se pridružile ligi narodov, ter napadel vse tiste, ki si prizadevajo predložiti svetno razsodišče kakor nekaj nadvse potrebnega za Združene države in za vpostavitve normalnih razmer v Evropi.

Odgovornost za vse vojne in nasilja, ki besno sedaj po Evropi, je senator Borah obesil ligi narodov na vrat ter dokazal, da ni marala liga narodov preprečiti svojih posredovanjem francoskega vpada v nemško Poruhrje.

Predlagano svetno sodišče bi bilo brez pomena in moči, ker bi mu nobena veljala v Evropi ne dopustila razsoditi v sporih in nesporazumih, ki bi utegnili imeti vojno za posledico.

Shod je priredila skupina tukajšnjih trgovcev, katerim je bil na čelu Charles Nagel, ki je bil tajnik trgovine in dela v Taftovem kabinetu. O'Neill Ryan je predsedoval obhodu. Posebni vlaki so bili na razpolago tistim, ki so hoteli slišati senatorja Boraha v prvem njegovem nastopu proti Hardingovemu načrtu za mednarodno razsodišče pod okriljem lige narodov.

Senator Borah je pričel svoj govor s poudarkom, da je ligino sodišče pravni svetovalec ligi narodov.

Pristavil je: "Če je ta izjava pravilna — in tako je tudi — ne more noben dokaz učenih pravdnikov, ki ugotovijo priti v Washington prihodnjih sto let, nikoli preprečiti oseb z zdravom pametjo v tej deželi, da ni to sodišče nerazdružljiv del lige narodov."

"Ono mora dajati ligi nasvete glede na vsa vprašanja, ki ugotovijo biti predložena z ozirom na zadeve splošno. Ali ne samo to. Sodišče mora tudi ugotovljati oblast lige narodov."

"Sodišče spaja stranke v najtesnejše odnose — legalno, moralno in socialno."

"To sodišče je najvažnejši departament lige narodov, ker je pravni svetovalec vseh drugih oddelkov."

Senator Borah je omenil tudi obiske raznih "odličnih" inozemcev, ki so prišli semkaj ponujati svoje prijazne in popolnoma tuje nasvete. Cela zadeva lige narodov je bila tedaj, ko je bil izvoljen Harding za predsednika, rešena. Tako se je vsaj zdela takrat. Ali izkazalo se je pa, da jo bo treba še enkrat rešiti in se boriti proti njej iznova.

Sto brazilskih rebelov ubitih. Buenos Aires, Arg., 19. maja. — Iz Rio de Janeira javljajo, da so vladne čete porazile rebelo v Braziliji v Rio Grande del Sul. Več kot sto vstašev je padlo v bitki.

TUDI V RUSIJI NARABAJO MESEDE.

Moskva. — (Fed. Press.) — Prave mezde ruskih industrijskih delavcev stalno naraščajo. Statistični podatki strokovnih uradnikov kažejo, da so od avgusta do decembra v prejšnjem letu mezde narastle za 100 odstotkov v tekstilni industriji, 39 v krojaški, 173 v kovinarski in za 76 odstotkov v čevljarški industriji. Najnižje mezde so še v tobačni in živilni industriji, kljub temu so 14 odstotkov višje kot so bile pred vojno.

KONVENCIJA SOCIALISTIČNE STRANKE.

Zborovanje je bilo večeraj otvorjeno v New Yorku. — Stranka napreduje.

New York, N. Y. — Letna konvencija socialistične stranke v Združenih državah je bila otvorjena v nedeljo 20. maja v New Yorku Prisotnih je 22 rednih, 43 konferenčnih in štirje brataški delegati; zadnji zastopajo federacije neangleških narodnosti, med katerimi je tudi Jugoslovanska socialistična zveza, katero zastopa Frank Petrich iz Chicaga. Med delegati je tudi Daniel W. Hoan, župan mesta Milwaukee.

Najvažnejše vprašanje na dnevnem redu je organizacija, pojasnjevanje stranke. Strankin tajnik Otto Branstetter je dejal v svojem poročilu:

"Stranka je uspešno prestala najhujše viharje v dobi vojne, ko je bil njen obstanek v nevarnosti in danes koraka po poti sigurnega napredka. Letošnja konvencija pomeni začetek nove dobe za nas. Levega krila nimamo več; levicariji so se davno zapustili. Zgodnjih pet mesecev je pokazalo, da se delavci bolj zanimajo za socialistično gibanje kakor kdaj prej."

Vprašanje federativne delavske stranke, ki se ima ustrojiti po vzoru angleške Labor Party, bo igralo veliko vlogo na konvenciji. Potreba take stranke je velika še predno se završi volilni boj v prihodnjem letu. V tej stranki bodo vključene socialistična in farmarska-delavska stranka, Workers party, Neustrankarska liga, strokovne unije in kooperativna društva.

Vlada bo pazila na mehiško mejo.

Oblasti nameravajo narediti konec vtihotapljanju mehikiških delavcev.

Washington, D. C. — Naselniški biro se je pričel zanimati za uvažanje Mehikancev v Združene države. Ko je biro izvedel, da nameravajo agenture spraviti čez Rio Grande 5000 mehikiških delavcev za delo na poljih sladkorne pese v Michiganu, je ukazal zastražiti železnice ob meji.

Uvažanje Mehikancev traja že nekaj mesecev, odkar je pričelo pomanjkanje delavcev po nekaterih krajih Združenih držav. Več kot 4000 Mehikancev je že prekorčilo mejo; bili so vtihotapljeni, ne da bi plačali priseljenski davek osem dolarjev na osebo in po zakonu se sploh ne bi smeli naseljevati, ker so pogodbeni delavci. Najeti so bili za delo v jeklarskih tovarnah v Pennsylvaniji in po poljih sladkorne pese v Michiganu.

Naselniški komisar Husband je dejal, da je odredil strogo preiskavo. Husband se ne ve, če imajo jeklarski in sladkorni magnati agente v Mehiki, ki najemajo delavce.

Britski podaniki politični jetniki v Zdr. državah.

London. (Fed. Press.) — Delavski poslanci v angleški zbornici so se potegnili pri angleški vladi za šest političnih jetnikov v amerikiških ječah, ki so podaniki Anglije. Poslanei zahtevajo, da vlada posreduje v Washingtonu za izpustitev teh jetnikov.

LA FOLLETTE HOČE SLADKORNIM ODERU- HOM NAVITI UŠESA.

Škandal, ki bo premikastil vsa visoka mesta dobrega, se obeta, ko abirajo dejstva za razkritja nje sladkornega verifikatorja in oderuštva.

ZGODBA O VLADNEM SODE- LOVANJU S POSREBNIMI INTERESI PRIDE NA DAN.

Washington, D. C. (Federated Press.) — La Follette in drugi progresivci imajo pripravljeno svoje točipe in topove za borbo proti sladkornim oderuhom, ko se snide na kongres v mesecu decembru. Pokalo bo, da bo boj, da bo strah in groza!

Velik škandal se obeta, ki bo pretresel in premikastil dobro, vsa takozvana visoka mesta. Prilika bodo na dan dejstva, ki bodo pokazala notranjo plat sladkornih mahinacij in pa sodelovanje naše vlade z raznimi posebnimi interesi.

Tukajšnji radovedneži se izprašujejo, kaj naj pomeni svaz med sladkornim vprašanjem in obiskom bostonskega bankirja W. P. G. Hardinga na Kubo. Te vprašanje je važno s ozirom na Hardingovo poročilo o sladkornem pomanjkanju takoj po Hardingovem povratku v Washington. Njegova pot na Kubo je imela stik s sladkorjem. Bankir Harding je tisti človek, ki je naredil politike za vseni rezervni svet tako zadovoljivo vseh bankirjev in tako uničevalno za kmetstvo in male bankirje.

Bert Hoover je svetoval gospodinjam, naj prenehajo jesti sladkor, da tako poene sladkor. In gospodinje so se mu dale spustiti na led. Namesto da bi se ustavile kazenaka postopanja proti sladkornim banditom, bolj kot raje sladkor in pomagajo administraciji prikrivati škandal in izbegavati akcije zoper tiste, ki so zapleteni v sladkorno banditstvo.

Pretekli zapiski kažejo, da je bil zapleten v načrt sladkornih interesov, kako znižati tarife glede kubanskega sladkorja za ustvaritev pomanjkanja ameriškega sladkorja — v načrt, ki ga je odobril tudi predsednik Harding. Kubanska delegacija, poslana semkaj v mesecu decembru leta 1922, da se posvetuje o sladkornem vprašanju, je imela konferenco s Hooverjem.

V uradnem poročilu o konferenci, ki se je vršila v mesecu januarju med delegacijo in Hooverjem, je povedano tudi tole:

"Mr. Hoover je dejal nam (kubanski delegaciji), da je treba predvsem doseči sporazum s tistimi, ki pridelujejo sladkorno peso in ki so tisti dan poprej imeli zborovanje v Chicagu."

(Dalje na 3. strani.)

SINGLAIR APELIRAL NA HARDINGA.

Republikanska forma vlade prenehala eksistirati v Los Angelesu, pravi pisatelj.

Los Angeles, Cal. — Pisatelj Upton Sinclair, ki je bil zadnji teden aretiran radi svoje aktivnosti v stavki pristanišnih delavcev, je v petek brzojavil predsedniku Hardingu, naj mu pomaže vpostavitve republikansko formo vlade v San Pedro, pristanišče Los Angelesa, katera je prenehala eksistirati.

Sinclair bo najbrž zastoj čakal na Hardingov odgovor.

BONAR LAW JE ODPOTOPLIL.

London, 20. maja. — Minister-ski predsednik Bonar Law je odstopil radi svoje bolezni. Na svojem povratku v London s potovanjem, na katerem si je upal pridobiti zdravje, so mu zdravniki povedali, da je njegovo zdravstveno stanje še vedno nepovoljno. Takoj na to je Bonar Law podal kralju svojo resignacijo. Prihodnji minister-ski predsednik bo najbrž lord Curzon, velik nazadnjak.

BLAGOSLOV PROHIBICIONJE!

New York, N. Y. — Dr. Benjamin Jablons je zadnji petek dejal, ko je predaval v bolnišnici St. Mark's, da se je število bolnikov, ki trpe na sladkorni bolezn (diabetes) podvojilo, odkar imamo prohibicijo v Združenih državah. Danes ima Amerika dva milijona slučajev te bolezni. Bolezen pride valed preoblega vživanja sladkorja, ki nadomešča alkohol.

RUSIJA DRŽI ŠVICO ODGOVORNO.

Sovjetska vlada zahteva, da Švica kasnuje morilce Vorovskijske.

Moskva, 19. maja. — Komisar zunanjih zadev Čičerin je večeraj poslal noto Švici, obtožujoč švicko vlado, da je odgovorna za umor ruskega poslanika Vorovskijske v Lozani, ker se ni pobrigala za njegovo zaščito. Čičerin zahteva, da švicka vlada preliče okolnosti umora, odslavi uradnike, ki so zanemarili svoje dolžnosti, ter takojšnjo sodno obravnavo za morila. Čičerin protestira proti akciji švickarke vlade, ker noče dati privilegija diplomatskega kurirja ruski delegaciji v Lozani.

Moskva, 19. maja. — Tukajšnja angleška trgovska komisija nima upanja na poravnanje spora med Anglijo in Rusijo in valed tega se je pričela pripravljati na odhod v Rigo. Angleški državljani, ki se muče v Rusiji po trgovinskih podih, so bili obupčeni, naj bodo pripravljeni na odhod vsak hip.

London, 19. maja. — Prihodnja konferenca med Krasinom in Curzonom se vrši v ponedeljek ali torek. Krasin se ni prejel odgovora iz Moskve na svoja poročila o prvem razgovoru s Curzonom. Angleški parlament ne zboruje prihodnji teden.

Afera wallstreet- ske bombe.

Izvršena je že trideseta aretacija, ki pa bo najbrž tudi flasko.

New York, N. Y. (Fed. Press.) — Od časa do časa polietija, oživi afera wallstreet-ske bombe, ki bo v jeseni stara že štiri leta. Devetindvajset moških je že bilo aretiranih tekot tega časa radi te bombe, ki je usmrtila 30 oseb v bližini Morganove banke, a vsi so bili izpuščeni, ko jih niso mogli ničesar dokazati.

Zadnje dni je bil aretiran trideseti. Vse kaže, da tudi topot ne bo nič. Najnovejši aretiraneec je mladi ruski žid po imenu Noe Lerner, ki je pred kratkim prišel iz ameriške industrijske kolonije Kuzbas v Sibiriji. Polietija je slišala — samo slišala — ko je nekdo rekel, da je Lerner rekel v Kuzbasu, da ve, kdo je bil voznik, ki je pripeljal bombo v Wall Street. Ta nekdo je Thomas E. Doyle, bivši kuzbaški kolonist, ki se je jezen vrnil v Ameriko, ko ni našel paradiza v Rusiji. Doyle, ki pravi, da je bil pred odhodom v Rusijo "velik revolucionar", zdaj pripoveduje fantastične pripovedke o Rusiji in kapitalističnih rusoskeri listi mu jih dobro plačujejo in potem servirajo pripovedke navlnim ljudem kot "isto resnico."

Doyle je informiral polietijo, da se je Lerner hvalil v Rusiji, da je poznal voznika, ki je vozil dinamit. Pri ispravljanju pa je Lerner seveda odločno zanikal, da je rekel kaj takega in da sploh kaj ve o razstrelbi. Lerner je še v zaporu. Nekega dne ga bodo na tihem izpustili, kakor so druge pred njim.

Boji v Makedoniji.

Sofija, 19. maja. — Ljuti koji so v teku med rednimi bolgarskimi četami in komitami na macedonski meji. Bolgari so ujeli na stotine komitancev. Aleksandrov, vodja macedonskega gibanja, ne neodvisno Makedonijo, je bil ubit.

VEČNI KANDIDAT BRYAN IMA TUDI V SVOJI CERKVI SMOLO.

V borbi za prvo mesto v presbiterijanski skupščini je znameniti suhaški apostol William Jennings Bryan tudi pogorel.

BRYAN PRAVI, DA BO SEDAJ ŠE LAŠE DELOVAL ZA 'ČAST BOŽJO.'

Indianapolis, Ind. — Presbiterijanci Združenih držav v Ameriki so srečno dokončali organizacijo svoje 135. generalne skupščine s tem, da so imenovali J. S. Chapmana iz Philadelphije za podmoderatorja in sestavili stalne odseke.

William Jennings Bryan si je prizadeval, da bi dosegel čast prvomestnika v tej skupščini. Pa je tudi v tem prizadevanju pogorel. Njegov tekmeec dr. Charles F. Wishart je bil izvoljen za moderatorja ali governorja.

Ali to pa še ni bilo zadosti neprijazni usodi, ki spremlja suhaškega evangelista in večnega kandidata Bryana. »Novi presbiterijanski governor dr. Wishart je hotel še bolj ponižati Bryana. Predi ga je, ko mu je bilo imenovati za naselnika jako važnemu odseku, ki je na prvem mestu na presbiterijanski konvenciji.

Namesto Bryana je abral Hugh K. Walkerja iz Los Angelesa in odločil Bryanu naselništvo, manj važnemu odseku, za domačo poslanstvo.

Kakor je razvidno, se je začelo jasnititi tudi med presbiterijanci. Novi moderator ali prvomestnik je v svojem govoru, ki ga je imel, ko je sprejel prvomestništvo, izjavil, da je treba predvsem složnosti v skupščini.

Bryan je dejal, da bo sedaj, ko je pogorel v tekmi za prvomestništvo, laže izrazil svoje mnenje o evoluciji. Skupščina je prekinila svoj dnevni red za eno uro, da je tako mogla sjutraj proslaviti stoletnico presbiterijanizma v Indianapolisu.

William Jennings Bryan je še večkrat kandidiral za ameriškega predsednika. Dostikrat je že šli v osprej v svoji stranki. In čeprav je znan kot izborni governor, se mu kljub temu ni obneslo še matrkator prizadevanje. Odtod tudi zdevce "večni kandidat". Nadalje se je hudo potegoval za prohibicijo. V tem je imel pač uspeh, ker so mu šli gotovi interesi na roko.

Novi nemiri v Poruhrju.

Spopadi med policijo in komunisti; sadnji so zasedli več rudnikov.

Pariz, 19. maja. — Francoska vlada je sklenila, pojačati svojo armado v Poruhrju za 20,000 mož. Čete bodo vzete iz južne Francije. Essen, okupirana Nemčija, 19. maja. — V več krajih zasedene ruhrske kotline so se pojavili nemiri med komunisti in domačo policijo, kolikor je zadnje še v službi. Pri spopadu pri premogovniku Ministerium, ki je bil večeraj, je bil en komunist ubit in 10 ranjenih; na drugi strani je bilo ranjenih 9 policajev. Komunisti so zasedli premogovnikovo Kaiserstuhlu pri Dortmundu.

Nemški nacionalisti dolže Francoze, da dajejo potuho komunistom. Francozi odgovarjajo, da je obdolžitev absurdna. Revizijsko sodišče je potrdilo obsodbo Gustava Kruppa na 15 let ječe.

WISCONSINSKA LEGLSLATU- RA SPREJELA PREDLOGO ZA PIVO IN LANKA VINA.

Madison, Wis. — Burkejeva senatska rezolucija, ki zahteva, naj kongres omili Volsteadovo postavo v toliko, da bi bilo dovoljeno izdelovati in razpečavati pivo in lahka vina, je bila sprejeta s 44 proti 31 glasovom. Rezolucija pa pojde sedaj pred kongres. To je edina te vrste, ki sta jo odobrile obe postavodajni zbornici.

KANADSKER OBLASTI SO PREKLELE NEKOGA!

Glouce Boy, N. S., Kanada. — (Fed. Press.) — Thomas Meyersburgh iz distrikta št. 5 U. M. W. A. (Pennsylvania) in tajnik Odbora naprednih rudarjev, ki je spremljal Alexandra Howata v Kanado, ko je bil zadnji aretiran na meji in poslan nazaj v Združene države, je prišel semkaj neoviran in povedal na shodu tukajšnjih rudarjev ravno tisto, kar bi bil povedal Howat. Meyersburgh je dejal, da so mu kanadske oblasti preiskale kovčeg in ker niso našle pri njem bomb, so ga pustile čez mejo! Obljubil je tudi, da ne strmo-glavi kanadske vlade, dokler se bo mudil tu!

ZAVEZNICI PODPRILI TURKE V LOZANI.

Sklenili so, da mora Grčija plačati odškodnino Turčiji; Venizelos grozi s vojno.

Lausanne, Švica, 19. maja. — Situacija na konferenci se je zaobrnula. Angleški, francoski in italijanski delegati so večeraj zaključili, da mora Grčija plačati škodo, katero je naredila Turkom v Anatoliji, ko je polgala vasi in mesta ter uničila polja. Vsa ta odškodnina bo znašala morda 50 milijonov dolarjev.

Ko je bil Venizelos, delegat Grčke, obveščen o tem sklepu, je dejal, da tisti dan, ko postane ta točka pogodbe valjavna, invadirajo grške čete Vahodno Tracijo. Zavezniki so se sednili na odškodnino, ko so videli, da je vsak sporazum med Venizelosom in Izmetom nemogoč. Položaj med Grki in Turki je skrajno napet, vendar se bliže ne jemlje Venizelos. Grčija je v vojni rene v polter, kar tede, da Grška brez pomoči zaveznikov ne more voditi nobene vojne, ker je bankrotna in brez potrebnega bojnega materiala.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika. Senator Borah pričel kampanjo proti Hardingovemu sodišču. La Follette grozi sladkornim oderuhom. Večni kandidat Bryan ima tudi v svoji cerkvi smolo. Preiskava glede vtihotapljanja mehikiških delavcev. Nova aretacija radi znane wallstreet-ske bombe. Konvencija socialistične stranke otvorjena v New Yorku.

Inozemstvo. Rusija drži Švico odgovorno za umor Vorovskijske. Britaka mislja v Moskvi se pripravila na odhod. Zavezniki v Lozani so pustili Grke na cedilu in podprli Turke. V Poruhrju so novi nemiri. Kitajski banditje zagrozili ujetnikom s smrtjo. Angleški minister-ski predsednik odstopil.

CARNARVONOVA KAPUSČI- NA VREDNA BLIEU DVA MILJONA DOLARJEV.

London, Anglija. — Kakor je razvidno iz pravkar odpeštene oporoke, je zapustil grof Carnarvon, ki je odkril grobnico kralja Tutankamena v Egiptu, premoženje, vredno okoli \$1,994,635.

Pokojsnik zapuščal vse svoje konjarne in osebnih premoženje svoji ženi. To vključuje njegovo zbirko egiptanskih staroslovskih zakladov, ki bodo, kakor menijo najprej ponudeni angleškemu muzeju za \$100,000. Če bi jih ta ne maral kupiti, bodo potem ponudeni newyorškemu. Med drugimi je tudi volilo amerikiškemu tovarišu Howardu Carterju. Vsa ta znaša 500 funtov sterlingov.

Delavci brez delavčnega zaspnja je kakor vojak brez puške.

PROSVETA

SLIKE IZ NASELBIN.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 na tri mesece, in za izposojnino \$5.00.

Naslov za vse, kar ima stika s listom:
"PROSVETA"
2667-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$5.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oštepanju n. pr. (March 31-23) poleg valnega imena na nadzorni pomeni da vam je s tem dnem potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne utavi list.

SPOSODNOSTI NAŠIH ŽELEZNIŠKIH MAGNATOV

Kadar se v javnosti razširi zelo močno glas po nacionalizaciji ameriških železnic, tedaj prav zanesljivo gotovo časopisje zapoje slavošpev sposobnostim železniških magnatov. Oglasijo se tudi posamezni železniški magnatje in "zvedenci" in skušajo dokazati, da privatna kontrola železnic rodi veliko bolj sposobne moze za vodstvo in upravo železnice kot vladna kontrola. Za svede trditve navajajo tudi "razloge", ki pa ne drže, ker vsakdanji dogodki govore dovolj jasno o sposobnosti voditeljev in upraviteljev železnic pod privatno upravo.

Senator Couzens se poslužuje tudi teh vsakdanjih dogodkov, da postavi sposobnosti železniških ravnateljev in upraviteljev v pravo luč. Po njegovi sodbi, ki sloni na vsakdanjih dogodkih v železniškem obratu, niso sposobnosti teh železniških ravnateljev in upraviteljev velike. Kajti Couzens pravi, da je pri železniških upravah v navadi, da znižujejo mezde železničarjev in povzročijo vznožje, mesto da se poslužijo drugih potov za znižanje obratnih stroškov. On pravi:

"Podatki" meddržavne trgovske komisije pokazujejo, da se je železniški obrat v letu 1922 skril za približno devetnajst odstotkov v primeri z obratom v letu 1920. Opazili bode, da se je število uslužbencev tudi znižalo za približno devetnajst odstotkov. Kje je torej ta toliko hvaljena sposobnost?"

Couzens odgovarja tudi na trditve železniških magnatov, po kateri so železniške družbe znižale obratne stroške za več ko eno milijardo dolarjev. Senator meni, da se naj meddržavna trgovska komisija potruditi, da bo tudi javnost imela kaj dobička od teh znižanih obratnih stroškov.

Priporočilo senatorja Couzensa je na mestu. Ako so železniške družbe res znižale obratne stroške za več ko eno milijardo dolarjev, zakaj ne znižajo voznine in tovarnine, da bo ljudstvo imelo od tega znižanja tudi nekaj dobička? Železniški magnatje pač računijo s tem znižanjem tako, da so znižali obratne stroške, saj so odpustili 19 odstotkov železniških uslužbencev, tistim, ki delajo, so pa znižali mezdo. Tako znižanje obratnih stroškov pa lahko izvrši vsak človek, ki se zaveda, da bo imel manj izdatkov, ako odpusti gotovo število delavcev, drugim pa utrga mezdo. Prihranitev na obratnih stroških le takrat nekaj šteje, ako se izvrši na podlagi izboljšane obrata. Z drugimi besedami to pomeni, da je treba izrabiti lokomotive, železniške vozove in drugo železniško opremo na tak način, da se znižajo obratni stroški.

Na take reči pa železniški ravnatelji in upravitelji ne mislijo. Kajti poletje prihaja in gospodje bodo rajši igrali "golf" v severnih krajih, kot so ga po zimi v Floridi in Kaliforniji, kot da se ukvarjajo s težkimi upravnimi problemi. Igrati "golf" je bolj prijetno, kot razmišljati o izboljšanju obrata in o pravilnem izkoriščanju lokomotiv, železniških voz in druge železniške opreme. Kdor hoče izboljšati obrat, mora misliti in študirati, izdelovati načrte in jih izvesti.

ŠE ENA GNOJNA RANA ODKRITA V FLORIDI.

Iz Floride poročajo, da je floridski governer priporočil državnemu senatu, da odstavi šerifa Jonesa v okraju Leonu, ker je zlorabljal svojo uradno moč. Čedni gospod je bil v dogovoru s podjetniki za dobavo delavnih moči po nizki ceni.

Zaradi malih prestopkov, ki niso vredni, da se omenijo, so aretirali ljudi in jim svetovali, da bodo prejeli zelo nizko kazen, ako se priznajo krivim. Človek, ki je šel v to past in se izročil sodniku na milost in nemilost, je prejel najvišjo kazen. Po obsodbi so ga oddali privatnemu podjetniku v najem, da ga izkorišča.

Čudijo se, da imajo ljudje vedno manj spoštovanja do postav. Kadar prihajajo take čedne stvari iz Floride na dan, se je sploh čuditi, da nimajo ljudje v Floridi še manj spoštovanja do čudnikov. Ako javni uradniki, ki imajo čuvati, da se spoinjujejo postave, kršijo na najnesramnejši način postave zaradi svojih osebnih koristi, tedaj je slabo za javno moralo. Šerif, ki uganja take reči in kuje zarote s privatnimi bizniskimi interesi, da koristi sebi, ne zasluži le, da se spodi iz službe, ampak poslati ga je treba najmanj na deset let kot jetnika k privatnemu podjetniku na delo. Tako bo okusil, kaj so trpele žrtve, ki jih je zaradi svojih osebnih koristi pahal v tako nesrečo.

Naprav takim ljudem, ni milosrčnost na mestu.

Š pots. — Ob skaklato morsko obal blizu Santa Cruz, Cal., se venomer zaganja moraka sila, ne prestanto sipajo valovi alane vode med čeri in skaklato dupline in odnašajo iz duplin mehko zemljo. Tako se ustvarjajo obrežni podzemeljski predori, narava sama jih dolbe, da je nekaj krasnega jih videti. Ob tukajšnjem vedno šumečem morju je hotel za izletnike, kjer je najti mnogo zanimivosti. Na vrtu se opica igra s psom, pav se šopiri s svojim solnatim in širokim repom. Ob poti med gorovjem prepošis dolgorepega fazana, skrivajočega se med cvetočimi lilijami in drugimi cvetlicami.

Blizu Santa Cruz je velik naravni park, ki ga je večinoma stvorila narava sama. Le malokje je kaj posajenega, vmes pa so staze in pots. V parku ona vedno zelena narava mi je precej zgovoren oskrbnik pripovedoval razne reči iz severnega Michigana. Na tem parku dela že več let. — Nižje pod parkom je "Kurja vas". Med udobnimi kmečkimi hišami so nizke dolgovate stavbe, obrnjene proti solnatemu vzhodu. Tam je jata belih, druge sivih in druge raznobirnih kokoši. Pod vsokjem parka se večinoma pešajo s kokoškerejo.

V Santa Cruz je mnogo zemljiških agentov, ki znajo kaj na pretek način hvaliti res lepo zemljo. Ko jih poslušamo, so pred nami kar kopice bogastva, in človek, ako bi jim vse verjel, bi izračunal, da bi v enem letu še plačal vso zemljo in imel s njo še dobiček iz samih kurjih ječ, kaj pa še vse drugo. Nek take vrste agent je imel čudovito debel krompir v svojem oknu med drugimi oglasi. Vprašal sem ga, kje je zrastle debeli krompir, in on mi je pojasnil, da je le za reklamo, da se mimogrede bolj ozirajo na njegovo okno. Krompir je dal kmečkim potom iz več drugih složit skupaj, da izgleda kakor en sam.

Govoril sem s več zemljiškimi agenti in jim omenil, da sem doma iz Minnesote, Michigana itd. Zelo veliko so mi vedeli povedati o ondotnih mrzlih krajih (seveda posimi) in kazali so na risliko Kalifornije. Vse skupaj so seveda na spreten način obračali v svojo reklamo ter dajali opazke, češ, kupi zemljo tu. Zemljo tu ves mnogi kupijo, a jo tudi mnogi po resnih izkušnjah kasneje prodajo, ali bi jo vsaj radi prodali, ker da je Kalifornija res rajski dežela, se tu mnogi prenašajo z nakupom zemlje. Sami pri tem ne vedo, kdaj pridejo od trdo prislužen denar. Pošteno so in v sled tega so preveč zaupali ter verjeli agentom, ki so jim povedali, da čez čas bodo še banane nasadili. Nekateri so bili še bolj širokoustni, kajti celo v javnosti so plašili in trdili, da rastejo v Kaliforniji banane, kar je toliko resnica, kot če bi rekli, da rastejo v Chicagu. Seveda jih vidimo, toda le pod steklenimi stehami v primerni vročini. V bolj južnih in vročih krajih, kakor tudi tuptam po parkih se že vidi, toda le za ogleddavo.

Vsak, ki kupuje zemljo, bodisi kjerkoli, naj bo previden. Vzame naj si dovolj časa in naj skrivaj vpraša sosede in druge ljudi, kako je tam, kjer namerava kupiti, da ne bo kupil mačka v šaklju, kar se premnogokrat zgodi. Nihče naj ne veruje agentom, dokler se sam ne prepriča, pa tudi če mu agent ponuja v slovenščini in opisuje zemljo še v verzih in pesmih povrh. Mislil naj si, da je vso pošteno, toda nikomur ni zaupati, dokler ni trdne podlage.

Blizu Santa Cruz so gozdovi, da nimajo para na svetu. To je gozd "redwoods", posestvo, ki ga lastujejo trije bratje in sestra ter obsega 640 akrov. Drevesa tam še niso bila nikdar posekana. O drevesih v tem gozdu pravijo, da so do in nad 5000 let stara. Omenjeni ljudje posedujejo ta svet še iz prve dobe, ko so prišli sem Španci. Krog tega čudovitega gozda je več drugega, ki pa je bil še davno posekan. Lep in vitez gozd je zrastle nad ogromnimi parobki nekdanjega pragozda. Te vrste dreves je redkastim lesom raste samo v Kaliforniji. Ima to lastnost, da požene iz korenin še ožganih parobkov ali kakor sebedi. Tudi če odtrgamo kake suhega lubja in ga damo v vodo, prične poganjati vitke iglaste vrške. To dreve ima minljivo, toda ne kake gnilobe v sebi. Ko ga zrežejo, je nekako krhek les za stavbiško rabo, toda trpečen, ker ne segnje

kot drugi les, pač pa čez dolgo dobe premine.

Logar, ki mi je gošč razkazoval, je trdil, da je ta les sto procentov trpečnejši od drugega. Te vrste dreve je iglasto in vedno zeleno. Po vejah je podobno v stari domovini po naših gozdovih redkemu drevesu, ki mu pravijo "tisa". Le bolj tanko je to dreve in ima trd les za fine skatije ali kaj enakega.

Ob vhodu tega predzgodovinskega gozda je na samotni ličen hotel, kjer potniki ali izletniki včasih prenoče. Okoli hotela so drevesa, da se človeku neverjetno zdi, kako morejo biti tako ogromno debela, da po več krajih, kjer so zdolbena, vodi skozi njih debela vozna pot. Drevesje pa včasno raste dalje.

Mimo tega letovišča teče precejšen potok, čez katerega vodi v drugi park gugajoči dolgi most le za pešpotnike. Tam so velikanški parobki med mladimi in viki porastki. Velikanški parobki služijo ponekod za mize, kajti odrezani so ravno in na enem samem bi lahko plesalo več parov ljudi.

Park, ki sem ga opazoval, je precej zastarel. Ute, gugalnice in drugo je precej razpadlo in menda odkar je Kalifornija postala suha, ni več živahnosti kot je bila prej. Opazil sem to ne samo tu, temveč v več drugih krajih Kalifornije. Ponekod je kak varuh, drugod pa še tistega ne. Pri omenjenem hotelu je visok leseni plot, ker hotel ima le deloma kak aker zemljo s neposekanim drevjem. Za plotom pa je vhod v 640-akrski gozd s neposekanim drevjem omenjenih bratov in sestre. To so dobili njih predniki zastoj od Indijancev, boljše rešeno; dobili so po preganjanju Indijancev.

Varhu gozda sem plačal vstopnino. Prijazni in zgovorni mož iz Escanabe, Mich., mi je razkazoval zemljo, ki jo lastuje Welches zemljiška tvrdka in je bila nekdanj last starih španških naseljencev. Povedal mi je, da še dve lagi ni videl gospodarjev gozda, ki kot milijonarji žive bogata kje.

Ob vhodu v gozd je veliko poslopje, kjer vse priprave kažejo, da je bilo tu nekdanj razkošno življenje. Rame bare in pivske mize, da so nekdanj tu točili opojno pijačo. Velikanske poslopje je deloma uničeno in razpadlo. V mali kolibi pri vratih je gozdni varuh, ki je edino človeško bitje v okolici. Tam se kratkočasni s cepeljem drv, ki jih kuri in se greje ob pogostih hladnih jutnih. Jastrebi se poigravajo nad tisočletnimi drevesi in negujejo svoje mladiče v gnezdi. Vitke veverice hki malim opicam še od daleč regljajo naproti, kot bi to s smeljem vpraševalo, kaj iščeš v pokojnem gozdu. Na vejah se ti oglašajo grlica s svojim "gugu" in drobne ptičice se umikajo nizko pri tleh pred prihajajočim. Z gozdarjem sva ogledovala ogromna drevesa, katerih samo eno meri 306 čevljev višine. Drevesa so le proti vrhu bolj košata; drugače so debela enakomerna, da celo proti vrhu meri drevo štiri čevlje. Stara drevesa nimajo tankih vrvov, pač pa so mlada lepota tanka in vitka.

Gozdar mi je povedal, da bi ogromno 306 čevljev visoko drevo, ako bi ga zrezali, dalo 426,000 kub. čev. lesa, kot so izračunali strokovnjaki, kakor tudi sedijo, da je to ogromno drevo, ki so mu dali ime Giant, staro 5,000 let. O čoli njega sem naredil dvajset stegnenih korakov. To posamezno drevo na enem parobku (nekatera drevesa so debelejša in imajo na enem parobku več debel) domnevajo, da je z opisom, koliko lesa vsebuje, najbogatejšo drevo tega gozda. Blizu Gianta je drugo drevje, okoli katerega sem naredil 24 korakov. Toda to drevo ni do vrha tako bogato in zdravo kot prvo. Mnogo dreves je vitkih in pregananih, kajti, ako se na drevju vname debelo lubje, gori kakor amala, kakor tudi les. Okoli silnega parobka drevesa Cathedrala sem naredil 32 korakov. Cmeniti moram, da ta parobek nosi štiri prav debela drevesa in s tem bolj tankih. Ampak vsi rastejo iznad zemlje na visokem parobku, kar znači, da je davna tisočletja stalo in razpadlo ali bilo uničeno od ognja drugo drevo. Tam blizu je ogromno drevo "Roosevelt" in zopet drugo, ob katerem je na sliki družba zborovalcev Y. M. C. A., ki je tam zborovala leta 1887. Neko drevo je zsekano in noči slika moža s sežirno, ležečega na parobku; drugo drevo se imenuje po leta 1846 tam bivačem generalu Fremontu, ima duplino ob zemlji v parobek, v kateri bi lahko hivala

mala družina. Tako je sagraj od vhoda gozda polno drugih dreves, imenovanih po enem ali drugem generalu ali predsedniku, s podplati. Kdaj se bili ti možje tam.

Ko sem stopal nad temi velikimi s logarjem, ki pazi na gozd, se mi je valjevala misel na Adama in Evo, ki sta bila ob izselitvi sveta ob ustvarjanju, kot nas učijo. Ali sta onadva videla kdaj ta drevesa, kot ju opisujejo zgodbe?

Pred odhodom mi je prijazen logar pokazal sto let staro drevo, kjer je bil pod lubjem najden šolod, kamor ga je zabila žolna v zdolbena mlada drevo. Bil je še dobro ohranjen, kajti žolne tako zabijejo orehe, šolod in drugo pod lubje, da se s tem preskrbe za slabo letino. Drevo s takimi ptičji ahrambami izgleda kot bi bilo nasuto s biseri, ali če hočemo oreh ali kako drugo vdolbeno jedro dobiti iz debela, ga moramo imekati s sekuro, tako umetno in trdo je zabito v les. Žolne, jastrebi, vrane, grlice, škoreli in vrabci (pa ne vai) ostanejo poleti v Kaliforniji; kose in druge ptice, ki jih vidimo v Kaliforniji pozimi, srečamo poleti v Minnesoti, Michigani in drugod, kjer gnezdi in se radijeje ob ondotnih jesarih. Nekatera ostanejo tudi tam, ali pa se preselijo v kalifornijsko gorovje, ali kakor mi je rekel kaljivo neki farmer, da le ranjene ptice ostanejo tam poleti, ker ne morejo na hladni sever. V jeseni prileto v jatah v Kalifornijo, konec februarja jih pa vidimo zopet zbirati v jate, ko se odpravljajo na sever gojit mladice.

Tako sem pregozdval v Santa Cruz in se poslovil od prijaznega logarja W. D. Belknapa. Ob ljubljeni sem mu poslati s pota kako razglednico, za kar me je vprašal. — Is preprijazne okolice Santa Cruz sem se podal proti San Franciscu, kjer je na Ruskem hribu oddelk slovenske naselbine, odkoder poročam kasneje. — Matija Pogorelec.

Benton, Pa. — Pošiljam vam pismo iz starega kraja, ki želim, da bi ga priobčili v "Prosveto". Kot je razvidno iz pisma, so tukajšnji rojaki na prizadevanje nekdanjega člana požarne bramb Johna Copića, nabrali 432, katero vso je omenjeni rojak poslal v rojstno vas v pomoč ondotnemu gasilnemu društvu, od katerega je tu Copić.

Zagorje na Pivki. — Naše protovojno gasilno društvo je zelo delovalo pred vojno in je bilo eno prvih med enakimi društvu. Pri raznih požarih se je odlikovalo in bilo vedno pripravljeno pomagati bližnjemu. Casi pa so se spremenili. Tekom vojne je avstrijska in nemška po vojni pa še italijanska soldateska pokvarila šrambo in uničila gasilno orodje. Prva leta po vojni smo bili zelo obupani in poparjeni posebno stari člani društva, češ, nikoli več se društvo ne bo spravilo na noge. Bilo je res težko, kajti za popravilo je bilo treba denarja; česar pa ni v naši revni domovini, dežela in država ne dasta nikake pomoči, zavarovalne družbe, ki pobirajo pri zavarovalnini primeren odstotek za gasilni fond pa tudi ne daje nič. Pomagati smo si morali sami in preteklo leto smo imeli nekaj veselice, gledaliških predstav s prosto zabavo. Nabrali smo nekaj denarja, s katerim pa smo mogli popraviti le gasilno šrambo. Tudi gasilno orodje smo popravili, posebno obleko in čelade, da smo še lahko nastopili pri pogrebu našega starega podnačelnika Rihrtarja.

Manjkalo pa nam je še mnogo reči, za kar je bilo treba denarja. Pri tem pa je nepričakovano prišla pomoč iz Amerike. Naši rojaki, tovariši gasilci, so nam poslali 32 dolarjev, kar je v naših ubogih hrah še precej velika vsota. V prvi vrsti se zahvalimo tovarišu gasilcu Ivanu Copiću, ki je prišel nabirati prostovoljne prispevke v pomoč našemu društvu. Veseli nas, da vidimo v njegovem pismu darovalce, ne samo Zagorce, temveč tudi prijatelje društva iz drugih krajev.

Upamo, da se naše društvo popolnoma vpostavi, kakor je bilo v predvojnem času, kajti sedaj, ko razpukajo različna brajna, pevka in druga izobraževalna društva ter jih preganjajo, se hočemo strniti v trdne in krepke gasilne vrste, kar edino gasilnih društev vaj do sedaj pustijo pri miru.

Kličemo vam bratski pozdrav. — Odborniki.

Iz tega pisma se vidi, kako so bila naša društva v stari domovini oropana med svetovno vojno od avstrijske in nemške soldate-

ske in podaj za namoček še od italijanske vojske. Rojakom bi priporočal, če se je namenjeni pomagati svojem v domovini, naj jim pomagajo za ustanovljanje in krepitev potrebnih in koristnih društev, ne pa za nabavljaje novih svonov, kateri se vsekakor lahko prelijejo v strašno morilno orodje. — L. G.

Kaj nam pripovedujejo mrtvi ljudje.

Veda je popokoma ovrгла staro prislovico: "Mrtlici ne pripovedujejo nobenih povesi."

Neumorno preiskovanje modernih starinostovcev in zgodovinarjev nam je dalo bogato znanje o zanimivih osebnostih še davno minulih stoletij. To novo znanje o preteklosti so nam večinoma razodeli mrtvi kralji, mrtve kraljice, napisi na njih grobnicah, ali pa pergamenti, ki so jih razni raziskovalci našli pri njih.

Da, mrtvi ljudje nam pripovedujejo povesi, in sicer zelo lepe in zanimive povesi.

Profesor David Moore Robinson s John Hopkinsove univerze je razkopaval gasvaline sijane prestolice kralja Kreza in druga središča in torišča staroveške kulture. In v snem svojih zadnjih predavanj je dejal, da imamo najdragocenejše podatke iz zapiskov o mrtvih ljudeh.

"Ni zanimivejše študije in mi-kavnejšega poklica, kakor zasledovati zgodbe mrtvih ljudi, katerih to poglavje utegne biti na urni, na vasi, na pokvarjeni in odrobljeni sohi, na atebur, drugo zopet v dolgo stoletij še zakopani grobnici, tretje med osebnimi stvarmi dotičnega mrtvega človeka itd." je dejal profesor.

"Študija starinostovstva je takorekro odživila mrtlice, da so povedali človeku krasne zgodbe, polne romanc, ljubkosti, krasote, poezije, in kar je še mnogo dragocenejše, tje mrtvi ljudje so dali podatke in pojasnila, ki razsvetljujejo temne hodnike k neznanemu kraju, kjer je nastala človeška družina, temne hodnike tja-kaj, kjer bo človek tudi izvedel, kdaj in kako je njegov praded začel živeti."

"Na nekaj najlepšega in najčudovitejšega sem naletel, ko sem preiskoval grobnice, ki amo je odkopali v Krezovi deželi v mestu Sinope," je nadalje poročal učeni starinostovalec. "Dokopalvi se do vhoda sem odrinil vrata ter obstrel. Ob odprtini, ki je izgledala kakor nekakšno okno, je bil sedež, in na njem je ležala neznanas krasna ženaka, opravljena v dolgotrilo obleko; polno bisserov, draguljev in drugega nakitja."

"Ohranjen je bila tako, kakor je bila v življenju, ko je dosegla višek svoje ženake mikavnosti in lepote. Umreti je morala nenadoma v najlepši dekliški mladosti. Obraz je imel potene arete in zadovoljnosti v brezskrbnem življenju. Na njem ni bilo opaziti nobenih znakov tiste bolesti, ki je navadno vtisne smrtne agonije."

"Ta ženaka je imela temne oči s dolgimi črnimi trepalnicami. Njeno telo je bilo vitko in krasno, kakor še nisem videl nobene poprej. Njeno pestro in s avilo prepleteno oblačilo se je cepilo pri vratu ter razkrivalo tako popolne grudi, kakor jih je videti pri Veneri."

"Njen usmev je bil poln toplote, prirodnosti in celo vnetosti, ko sem xrl v njen obraz. Na misel mi je prišla trojanska Helena, ki je živela v tem delu sveta, nadalje Semiramis, Zenobija, Kleopatra in druge neumrtne krasotice in lepoticke starodavnega veka."

"Ko sem boljšal vanjo, se je tako prevzela njena krasota, da se mi je zadelo, kakor da leži živa pred mano. Ko pa sem potem stopil bliže, da se dotaknem njene obleke, je izginila izpred mojih oči. Zrak, ki je prišel v dotiko z njenim mesom, ga je izpremenil nemudoma v prah."

"To me je nemalo hudo zadelo v srce, in nekaj časa mi je bilo zelo žal, da se je kraljičina izpremenila kar vprhiho mense v prah. Ime te princezine doleži še ni raztolmačeno in dognano. Bila je kraljeva rodbina Krezove, o katerem pravi poves, da je bil Herkulov potomec."

V mnogih slučajih so nam mu-mije in telesni ostanki davno umrlih kraljev povedali dejstva o boleznih, vled katerih so trpeli in umrli, in mnoge druge podrobnosti in posebnosti njih življenja. (Dalje prihodnjik.)

Naročite se in širite svoje glasilo "Prosveto".

Katolički kaplan pobeg- nil z omoženo žensko.

Kankakee, Ill. — Včeršnji Kankakee je bil razburjen, ko se je raz-
veljavila velenimiva novica, da je
amožnji kaplan katoliške cerkve
J. J. Soulligny pobegnil z mrs.
Margareta Bouchard, ki je žena
Boucharda, stannjučega na
41 Williams Street.

Kakor je prišel glas iz Toron-
ta, Kanada, so našli zaljubljen-
ca kaplana in omoženo žensko v
amoujem mestu na podlagi za-
merne povelja, ki ga je zapriše-
l mož pobegle žene. Torontska
policija je prav naglo izvršila na-
delo zapornega povelja. Prijela
je zaljubljeni parček, namreč
mrs. Bouchardovo in kaplana, ter
ha izročila priseljeničkim obla-
stim, ki so jo dale deportirati v
družene države.

Kaplana je policija prijela, ko
iskal dela v Torontu. Mrs. Bou-
chard je bila aretirana, ko je obe-
la obleko na dvorišču zadaj za
lito, kjer sta zaljubljenca naj-
e stanovanje. Parček si je pridol-
il mnogo prijateljev v tisti hiši.
Bouchardovo so imeli stanovalci
za vzor pridne gospodinjice, a ka-
plana pa za zvestega in vdanega
moža.

Mrs. Bouchard je stara 46 let,
kaplan pa 28. Zadnji je doma iz
Kankakee. Za kaplana je bil po-
stavljen pred štiri leti.
Zaljubila sta se v cerkvi. Izgi-
bila sta pred šestimi tedni. Bou-
chard je jel takoj iskati svojo že-
no ter jo zasledil kakor zgoraj
menjeno, s "posvečenim" ljube-
nem v Torontu.

Rimski edibat je rodil še mar-
katero gorje. Sreča stoterih in
stoterih poštenih družin je bila
jegova žrtve. Če bi bile napisane
te drame, ki so bile posledice te
edaste in naravnost protinav-
ne uredbe v rimski cerkvi, bi šele
nude izpoznali, kolika neareda je
a nepotrebna ustanova.

MINNESOTSKE 'SUNE' PO- STAVE NAJOSTREŽNE V ZDRUŽENIH DRŽAVAH.

St. Paul, Minn. — S tem, da je
prejela letošnja legislatura a-
mendment k prohibicijskim posta-
m, ki so že v veljavi, je Minne-
sota država, ki ima najstrožje pro-
hibicijske odredbe med vsemi dru-
mi v naši Uniji.

Po določbah novih postav je
spostavno imeti formule, recep-
ali navodila za izdelovanje te
one opojne pijače. Nadalje go-
di prepovedano imeti aparate,
priprave, stroje in posode, ki bi
jih dalo uporabljati za izde-
vanje in hranjenje opojnih pi-
č.

Če najdejo oblasti pri tem ali
nem človeku kakšen tak pred-
et, je to jaseu dokaz, da je pre-
šil državno prohibicijsko postavo.
hajd v luknjo z njim!

NAK FRANCOSKI VOJAK MO- RA IMETI NAJMANJ ŠEST PAROV ZDRAVIH ZOB.

Paris, Francija. — Vojni mini-
ter Maginot je izdal ukaz, po
aterem mora imeti vsak kandi-
at za kolonijalno vojaško zadost-
o število zdravih zob.

Ukaz pravi, da je misliti z iz-
azom "zadostno število dobrih
zdravih zob" šest parov zob,
si stoji nasproti na gornji in
podnji čeljusti.

Mnogi misli, ki hočejo k vo-
akom v Algeriji in Moroku, i-
ajo pomanjkljive in slabe zobe.
Senegalski bataljoni kažejo si-
jne vrste svetlih zob. "Ti voja-
e so najboljši fideji, kar jih ima
aterakoli armada," je dejal ne-
kolonijalni častnik nekega
e.

Potem pa je še pristavil hudo-
mno: "Saj veste, mi prihaja-
e iz rodu ljudofreec."

SMRTNA KOSA.

Chicago, Ill. — V petek je zo-
et posegla neizprosna smrt v
edo članstva S. N. P. J. ter po-
ala Ana Josipa Staricha. Po-
ojnik se je zdravil v bolnišnici
Francis Willard v Chicago. Ro-
e je bil dne 11. novembra, 1886,
Trebelnem na Kranjskem. Zapu-
a brata Franka v Sheboyganu,
Wis., sestro Marijo Novak v Mil-
waukee, Wis., in Anka Franka
v evaka raynoton. Član je bil
društva šte. 238 SNPJ. v Mans-
fieldu, Ohio. — Društvo Francis-
e Ferrer, šte. 131 SNPJ. bo po-
ojniku oskrbelo pogreb, ki se
dni danes ob devetih dopoldne na
ogrebniškov mrtvašnice na
Lawndale Ave. na Česko narodno
ekoplačice.

MATI 13 OTROK UMORILA MOŽA.

New York, N. Y. — Mrs. Mary
Lanigan, mati trinajstih otrok, od
katerih je šest še živih, je bila a-
retirana brez varščine, ker je ob-
tožena umora prve vrste. Obdol-
žena je, da je ustrelila in umorila
svojega moža Johna ob trideseti
obletnici njune poroke. Njun sin
Viljem, ki je star 13 let, je za-
pričo.

Policija je izpovedala, da je
ženska umorila svojega moža,
ker je ta kruto postopal s njo in
otroci. Ko ga je ženska ustrelila,
je zbežala na cesto ter vpila:
"Saj nisem mislila storiti tega!
Kljub vsem njegovim napakam
sem ga imela rada! Ubogi John!"

Kitajski banditje zagrozili ujet- nikom s smrtjo.

Tientsin, Kitajska, 19. maja. —
Kitajski banditje, ki imajo v svo-
jih pesteh 15 inozemcev že dva
tedna, so včeraj poslali ujetnika
M. O. Berubo v Peking s ultima-
tumom, da v torek ubijejo dva A-
meričana in dva Angleže, ako ki-
tajska vlada prej ne sprejme njih-
ovih pogojev za izpustitev ujet-
nikov. Berube je prinesel vest, da
se ujetnikom jako slabo godi. Ve-
činoma so vsi bosi in napol nagi
in banditje jih vlačijo seboj čez
hrbe in globeli, ko se umikajo
pred vojaškimi četami. Med ujet-
niki je 6 Američanov, 5 Angležev,
1 Francoz, 1 Italijan in trije Me-
hikaneci, med katerimi je ena
ženska. Američani so trije trgovci,
dva vojaška častnika in eden
čamikar; Mehikanci so tudi tr-
govci.

Vest, da so banditje zadnji te-
den ubili tri ujetnike, je bila re-
nična, toda ubiti niso inozemel-
temveč kitajski domaćini.

Washington, D. C. — Ameri-
ški poslanik Schurman je v sobo-
to sporočil državnemu departmen-
tu, da se pogajanja s banditi na
Kitajskem povojno nadaljujejo
in on upa, da bodo ujetniki izpu-
šeni v dveh dneh.

Tihon pred sodiščem v juliju.

London, 19. maja. — Iz Mos-
kve poročajo, da se sodna obrav-
nava proti bivšemu patrijarhu
ruske cerkve Tihonu otvori me-
seca julija t. l.

Stinnes maršira na Balkan.

Berlin. — (Fed. Press.) — Hu-
go Stinnes, jeklarski kralj Nem-
čije, je razstegnil svoje finančno
cesarstvo na Rumunijo. Kupil je
60 odstotkov vseh deležev v indu-
striji aluminija na Rumunskem.
Razentega vodi pogajanja za ve-
like finančne in industrijske kon-
cesije v drugih balkanskih deže-
lah.

Združene države naj- večji pridelovalec bombaža.

Ernest L. Tutt od svrnega de-
partamenta za trgovino.

New York, N. Y. (Jugoslovani-
ski oddelak F. L. I. S.) — Južne
Združene države so tekom zad-
njih dvajsetih let pridelovale o-
kolj 63 odstot od vsega bombaža
na svetu. Ta bombaž raste v dr-
žavah: Texas, Georgia, Missis-
sippi, Alabama, Arkansas, Okla-
homa, South Carolina, North Caro-
lina in Louisiana. Največ bomba-
že se prideluje v državi Texas, za
njo prihaja Georgia po količini
letine in potem zaporedno druge
države v gori navedenem redu.
Manjše količine se pridelujejo v
državah Tennessee, Missouri, Flo-
rida in Virginia. Poljedelski de-
lavei v bombažnih plantažah
Združenih držav so največ črnci;
moški, ženske in otroci delajo na
poljih. V zadnjem času se je ob-
delovanje potom poljedelskih
strojev stalno bolj razvilo. Dožim
lavei v bombažnih plantažah
so še pred par leti sejali semena
na roko ali s motiko, morejo da-
nes stroji orati, sejati, trebiti itd.
Po starem načinu je moral delav-
ec vedno biti na nogah in hoditi,
danes se vozi sedeč na poljedel-
skih strojih in mu ni treba hoditi.

Ali ob letvi se trgatare bomba-
že do dandanes vrši najbolj za-
neljivo s tem, da se stroje še
težje pobira s roke. Ta način
trgatare je seveda počasna stvar
in zahteva veliko število delav-
cev. Sedaj pa poskušajo razne
vrste strojev za pobiranje (cot-
ton pickers), in upajo, da za ne-
koliko let bo razvit primeren
stroj v to svrbo. Potem postane
mogoče popolno obdelovanje
ekoplačice.

bombaža potom strojev, kar bo
omogočalo pridelovanje isto ko-
ličine bombaža ob znatno manj-
šem številu delavcev.

Bombaž se dandanes spravlja
na trg na sledeči način: Farmer
najprej privlaža s dvotprežnim
kmečkim vozom bombažev strož-
je v mlin (gin). Lokalni bomba-
žev mlin loči bombažev lan od
semena, ki ga rabijo za izdelova-
nje bombaževga olja (cotton-
seed oil); bombaž se aklada v
svežnje ali bale, tehtajoče po 500
funtov. Farmer prodaja te bale
domaćemu kupcu naravnost iz
mlina ali pa jih privlaža v bližnje
tržišče na prodaj. Lokalni kupec
sopet prodaja bombažev bale ka-
kemu veletržcu v večjem tržišču
in mu jih pošlje po železnici. Ve-
letržec iz svoje strani nakopiči
večjo zalogo bombaža iz raznih
krajev in jo proda predilnicam
za bombaž v tej deželi ali pa
izvozniku za izvoz v inozemstvo.
V enem ali drugem slučaju nakla-
dajo se polni vagoni bombaža ra-
di prištednje na vozniini.

Ako se bombaž proda izvozniku,
se bombažev bale po prihodu
v pristanišče stlažijo na polo-
vico svojega obsega, da se prihra-
ni prostornina v ladiji. V inozem-
stvu bombaž prodajo predilni-
cam. Predilnice, tukaj ali v ino-
zemstvu, pretvarjajo bombaž v
prejo, ki jo kupijo tkalci za izde-
lovanje tkanin. Tkanine sopet
prodajajo tovarnam za oblačila,
ki izdelujejo obleke, perilo, roka-
vice in mnogo drugih predmetov.

Združene države pridelujejo ne
le več surovega bombaža kot vse
druge dežele na svetu, skupaj
všete, ampak ameriški bombaž
je tudi najboljši za predvivo izmed
vseh vrst, pridelanih širom sveta.
Dolgot, obseg in značaj vlakna
so ravno ono vrste, kakršne treba
za izdelovanje najbolj priljublje-
nih bombaževin. Radi tega se a-
meriški bombaž uporablja vsesplo-
šno na svetu, kjer se izdelujejo
bombažev tkanine.

Pomembno je tudi, da Združene
države izdelujejo več bomba-
ževih tkanin kot katera druga
država na svetu. Šleer ni v tej
deželi toliko predilnic kot na An-
gleikem, ampak valed izdatnosti
ameriških manufakturnih strojev
morejo Združene države s 37 mil-
ijoni preale proizvajati več bom-
baževin kot Angleška s svojimi
37 milijoni preale.

Marija Kmetova.

Večerna.

"Tebi pišem, človeku, ki si po-
levica mene. Kdo si, kaj si, kod in
kako hodiš — ne vem, ne poznam
te. Vem pa, da živim, ker te čutim.
Izkala sem te vse dni življenja,
pa te nisem našla.

Ni dolgo tega; vstala sem in
sem se napotila v službo. Na hri-
bu se je pričelo.

Večer je savel od severa, pripo-
dil je megle in jih razkropil med
bakreno listje. Zemlja se je zgub-
bnila in skrčila; zasopla je in
se zavila v mir in pokoj.

Kolikokrat si je zasačela moja
duša človeka, pa vselej takrat je
zabrila mrklot hribov tako zelo,
da sem nehoma povedala še ras-
prostrte roke in sem omahnila.

In tisto večno, prastaro vpraša-
nje, tisti čemu! Pa prestar je že
bil, preveč že oguljen, da bi se bil
izvil iz dna duše. In zakaj tudi
čemu? Bodi!

Ni bil vdan in ponižen ta bodi,
— a moral je biti. Ali si naj raz-
bijem glavo ob zidu? Je li polk za
stopinjo glave na poti, če si za-
šeli peroti?

Tak je bil začetek.

Prišli so spomini na dnevna
pričakovanja. Ti dnevi so bili polni
bojazni in spet polni moči. Pa
obstala so hrepenenja in zastale
so želje. Pogled se je rasteignil in
čakal, kdaj se odpro zatvornice in
se mahoma razgrnejo rdeče rože
in zlata in solnce daljave. Ko pa
le ni bilo vsega tega, se je vpognil
hrbet, in oči so onemlele, zasmu-
jala sem se.

Ti moj človek, razumeš, kakšen
je tak smeh? Tisti je storil bolje,
ki je videl lužo in jo preskočil.
Jaz pa sem se hotela poglobiti va-
njo. Rezultat? Bolna glava in bol-
na duša. Tista skalnata pota, ti-
ste nagubane njive, prosojno list-
je in bele bresje; močni hrasti in
visoke smreke; razdrapani borovci
in vsa tista razrita zemlja; vse to
me ni privzelo nase in me ni
potegnilo k tlom, v početek. Še
sem čakala, da se zavem in stopim
trdno na tla. Pa je bilo treba
le keplce prsti, le trohlice realno-
sti — in vsa paležina mojega
življenja se je razgrnila.
Tokrat sem videla vse tisto se-

danost jasno in določno pred se-
boj in sem šutila, kako me bo str-
la. Prežinilo me je kakor železna
ost in objela me je groza.

Potopila sem se v topost, polo-
žila pogovojega življenja v papir,
je lepo zavila in prevzela.

Vsaka pot mi je bila zdaj všeč.
Pa je prišla bolezen.

Suhi kašelj me je moril; nisem
marala za to — in prišlo je tako
daleč.

Zdaj pa umiram.

Človek ne ve, kdaj-mu je u-
mreti, pravijo; jaz pa vem, da
sem že zdavnaj mrtva.

In ves čas želim tebe; tebe že-
lim, želim, želim. Pa te ni.

In zdaj je spet jesen. Dež in
dež.

Visim med nebom in zemljo.

Duša se trese v silnem pričako-
vanju.

Ni te — ni in ni ...

Polovničarji amo ljudje.

V bližini se treše noč; zemlja
grabi po meni ...

LA POLLETTE HOČE NAVITI SLADKORNIM ODEBUHOM UŠESA.

(Nadaljevanje s prve strani.)

Senator Smoot, ki je šteber
nšše administracije in zvest ču-
vaj sladkornih interesov v sena-
tu, je dejal delegaciji na neki po-
znejši konferenci, da je pripisova-
ti sladkorno krizo preobitni pro-
dukterji na Kubi, in da se na
laše priti vekom tem nezdravim
razmeram, če bi omejili sedanje
sladkorno izdelovanje na Kubi.

Daughertyjev pravosodni de-
partment je sopet zelo hudo gla-
san. Saj nasnanja, da ima v ro-
kah premenljivo dejstva, ki do-
kazujejo, da šo finančni interesi
v tej deželi v kontroli nad ku-
banskim sladkorjem in da so na
dnu sladkornega verzišništva. No,
saj je to raskrila organizacija
"People's Legislative Service" že
pred nekoliimi tedni.

Res pa je to, da je naša admi-
nistracija v velikih škripah radi
sladkornega vprašanja. Pa se zvi-
ja in zviža, da bi ne prišlo na
dan; kar bi pokazalo vse sladkor-
ne mahinacije, ki ošemajo našo
ljudstvo za več milijonov dolarjev
vsaak teden, v pravi luži. Predsed-
nik Harding je že tako sit sla-
dkorja, da ga že samo to, če kdo
omeni sladkor, spravi v zelo ala-
bo voljo.

NAŠI POTOVALNI ZASTOP. NIKI.

Članica in sestra Christina
Omahne hode obiskala vse naše
naročnike in druge rojakke v
osrednjem Illinoisu še ta in prihod-
ni teden in želi se, da ji grede
tajniki po možnostih na roke, ona
je pooblaščenca pobirati naročnino
od starih in novih naročnikov in
dajati zato potrebna potrdila.

V državi Ohio hode obiskal ta-
mošnje naročnike naš zastopnik
Anton Jankovih in v državi
Pennsylvaniji sta na potovanju
brata in člana Jernej Kokelj in
Anton Ocepek.

Uljudno priporočamo vsem ro-
jakom in članom, da se naroče na
list Prosveta in jim pomagajo pri
agitaciji. Za upravnništvo lista
Prosveta
Filip Godina.

SEVEROVA ZDRAVILA VZROČUJO JO ZDRAVILNO V DRUŽINAH.

*Za srbeči kožu-
rabite*

**SEVERA'S
ESKO**

Priljubljenost maslo
Priporočljivo za odpompe
pri zdravljenju srbečice
in raznih kožnih bolezni.
CENA 20c
V prvašnji pri vsaki lekarni.

W. F. SEVERA CO.
CLEVELAND, OHIO, U.S.A.

ZA KUHANJE PIVA DOMA.

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor
in vse druge potrebščine. Poskušate in
se prepričate, da je doma pri nas,
kuhani vodni je najboljši in naj-
cenejši. Dobiti je tudi sbristo sodov,
steklenice in raznih loncev, itd.
Mi vam dostavimo naročilo po po-
šti, točno v vse kraje.
Greccerijam, sladilcem in v pro-
dajalne železnice damo primeren po-
pus pri vsaki naročilu. Fišite po
informacije na:
FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Slovenska Narodna

Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Izhers. 17. junija 1907 v drжавi Illinois.

GLAVNI STAN: 2687-89 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:
UPRAVNI ODSEK:

Vicepredsednik Vincent Calmar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7,
Box 21, Johnston, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolnišnice oddelka
Blas Nevah, gl. blaginjski John Vegrich, urednik glasila Jula Zavratnik
upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:

John Underwood, predsednik, 407 W. May St., Springfield, Ill., Martin
Zelenikar, Box 276, Barbours, Ohio, Fred A. Vider, Box 673, Ely, Minn.,
John Terlich, Box 22, Hendersonville, Pa., John Garick, 414 W. May St.,
Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Nevah, predsednik, 2687-89 So. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.
JEHOVNO OKROŽJE: Jacob Ambrosi, Box 266, Mason, Rus, Pa.
John Grotelj, 14821 Pappas Ave., Cleveland, O.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Suler, Box 104, Gross, Kans., za jugoslov.
Max Mare, Box 166, Buhl, Minn., za slovensko,
Milo Zugel, 5463 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zalta, predsednik, 3638 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank
Samsak, 5850 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6464 St. Clair St.,
Cleveland, Ohio.

Družnični odbor:

Predsednik: Frank Alek, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
Joško Oves, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Jos. Skuh, 6404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Av., Cleveland, O.
POZOR! — Korrespondence s gl. odborom, ki deluje v glavnem uredu,
se vrši tabele:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsedništva se naslovijo
Predsedništvo S. N. P. J., 2687-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODBRE SE NASLOVE: Bolniška taj-
ništvo S. N. P. J., 2687-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega
odboru in jednote volijo se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2687-89 So. Law-
dale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na
naslov: Blaginštvo S. N. P. J., 2687-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Vse poveljske glade poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo
Frank Zalta, predsednik nadzornega odbora, filgar naslov je spetaj.

Vsi povelji na gl. porotni odbor se naj pošiljajo na naslov: John Under-
wood, 407 W. May St., Springfield, Ill.
Vsi dopisi in drugi spili nasnanila, oglaš, naročila in spili vse kar
je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2687-89
So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

KDO VE,
kje se nahaja moja soproga ALOJ-
ZIJA KOS (rojena MERLAK), do-
ma nekje iz dežane na Primorskem;
stara je sedaj 32 let; omenjena je
srednje postave in okroglega obra-
za, bolj temne polti in črnih las,
govori primorsko narečje in se ra-
da smeje.
Z njo sem se poročil leta 1907 in
sva živela skupaj v običnem ran-
dovolstvu do leta 1912, nakar je za-
čela postajati umobolna; oddal sem
jo v bolnišnico za umobolne in storil
sem vse, kar mi je bilo mogoče
za njo, da čim prej osdravi, ako je
le se osdraviti. Po poteku par let
zdravljenja v bolnišnici je bila pri-
poznana od večih zdravnikov za o-
zdravljeno, nakar sem jo sopet
vzel na svoj dom. Bila je sopet
skrbna gospodinja, in vesel sem bil
uspeha, čeprav me je mnogo stalo.
Leta 1918 pa mi je sopet izgnila in
od tega časa kljub vseobčemu pri-
zadevanju nisem zamogel najti ni-
kakega sledu o njej; pustila mi je
3 mlade otroke, katere sem s po-
močjo moje že stare matere vzgo-
jil in bil v vednem upanju, da se
ona kdaj povrne sopet k svoji dru-
tini; zagonetnost njenega izgine-
nja nam še do danes ni pojasnjena,
lahko je mogoče, da je zatajila svo-
je ime in narodnost in da živi kj-
pri kakih tujih ljudeh, možno je, da
je padla v roke kakemu sleparju,
ki jo je izkoristil v nemoralne
svrhe itd.

Ker je v mojem, kakor tudi v in-
teresu naših otrok zelo važno, da
izvem, ako je sploh še živa in kje
da se nahaja, radi tega se obračam
s uljudno prošnjo do mojih enjer-
nih sobratov članov SNPJ, kakor
tudi do vseh rojakov, naj bi mi
sporočili, ako bi slučajno kateri
kaj vedel o njej, pa naj bo še živa
ali mrtva. Za podatke bi bil vsake-
mu zelo hvalečen in bi mu za trud
tudi radevolje denarno poplačal.
Jaz plačujem društvo za njo še
celih pet let kljub temu, da ne vem,
ako je sploh še pri življenju.
Eventuelna sporočila naj se po-
šiljejo na sledeči naslov:
FRANK KOS, P. Bo. Box 13,
Park Hill, Pa. (via Conemaugh),

KRANJSKE KLOBASE IN DOMAČE PREKAJENO MESO.

Priljubljenost po starokrajski legi
s finim okusom, niste še jedli tako
okusnega mesa na klobas ob kar ste
zapustili staro domovino, kot je mo-
gela jedelna mesa. Na stotine ran-
dovolnih odjemalcev se imam v tem
kratkem času. Pijate še danes, da se
prepričate. Jaz nisem prodal od
vse, Stric Sam vam vse to prinese
lahko vsak dan po pošti. Pošiljam po
vsi Ameriki in ne manj od 10 funtov,
za nedolocen čas pincam poštnino,
ako pošljete denar v naprej. Cena
prekajeno meso in klobase po 35c
za funt.

JOS. LESKOVAR,
610 — 14th St., Racine, Wis.

CUNARD NARAVNOST V DUBROVNIK IN REKO

na novem, krasnem in hitrem
parniku
TUSCANIA Junija 30
v JUGOSLAVIJO v 9 DNEH
VSAK TOREK PLUJE PO EDEN
TEH VELIKIH PARNIKOV
AQUITANIA 48,497 ton
MAURETANIA 30,704 ton
BERENGARIA 32,023 ton
Prijazne kabine za tretjeja ran-
oda potnike s 2, 4, 6 posteljami.
Kraana obadna, kadina in počival-
na soba. Pokrito promenado nad-
krovijs. Izvredna krito promenado
nadkrovijs. Nobenih skrbri.
Cunardov Money Order se izplačuje v
Jugosloviji hitro, varno in cenovno.
Za pomeni letak in druge
podatke posiljate prihišje

Na krvavih poljanah.

IVAN MATIČIĆ.

(Dalje.)

A tam na Banjački planoti in dalje na Tolminskem se je pa bila obupna borba. Ljudje od dotičnih krdel, ki so bila po večini avstrijska, so nam pravili pozneje, da so bili to sodni dnevi, kakršnih nisje doživeli in kakršnih si nikdar več ne žele. Do šestih je bila pot izravnanja in polki osvetnikov so se zakadili v naskok. Prve linije so bile mrtve, zdrobljene. Kupi mrtličev so ležali po jarkih in po duplinah, vse je bilo črno, zeleno, vse zadavljeno in sežgano od strašne kisline... Imeli so sežgane maske in usta, a koža je bila zelena... Tu in tam se je še privlekel z najmočnejšim napotom iz otrovane kaverne kak polmrtič, zakrilil s rokami in telebnim osvetnikom pod noge in izdihnil... Tam je zopet iskal zraka in rešenja trop otrovanih ljudi, a susedal se je drug za drugim in izdihal... Pred strašno kislino ni bilo rešitve. Kamor je dosegla, je podavila vse, vse požgala. Na cesti je obital avtomobil s nekim mrtvim italijanskim štabom; zasačil ga je plin in vse podavil...

Osvetniki so se pogladi naprej. Druga linija se je še krepko držala. Tu je bil boj trd in obupen. A trd je bil tudi ukaz, strašen je bil načrt, ki se mora izvesti brez odloga in brez pogovora. "Naprej!" je grmel od zadnjega, tako srdit, da ga ne bi preprosil gora sklenjenih rok. "Naprej! Izkažite se, da ste junaki, maščujte težke dni enajstih dejanj!" — Naprej!

Naskakovali so trume utrjene nasipe, počine, trdnjave, zaganjali se, susedali in umirali. A čeznje so se zadreveli novi bataljoni naprej. Za njimi je sekali bliz, konji so prhali, rezgetali in vlekli vroče topove v gore, čez jame, čez jarke, čez kupe mrtličev... Artiljeristi niso smeli iskati ovinkov, ne delati potov; baterije so morale naravnost čez trupla. Ukaz je bil trd, preteč, udar silovit, a plin še močnejši...

In kapitulirala je druga linija in zrušila se so prve gore. In dalje pri Bocu, na Rombonu in v koroškem gorovju so padale trdnjave, a trume osvetnikov so hitele naprej.

Iz oblakov so se stresale plohe dežja, z vrhov so dreveli hudourniki in ispirali krvave mlakuže...

Drugo jutro so se pogladi polki čez Sočo na Volče, na Lavek, vzpenjali se na Kolovrat, zagnali se na Kuk — in zvečer istega dne pride telefonsko poročilo:

"Naš obračun je zmagošen, Kobarid v naših rokah, zavzeta Mrzli vrh in Matajur."

In že tedaj je ukazala naša divizija, da mora biti polk pripravljen 28tega zjutraj ob štirih na pohod.

Italijani so besneli na Fajtjem hribu in po Krasu in vse svoje baterije ščevali na neprestano bljuvanje.

Po naši koti je sekala le artiljerija, kratke "čimbum" baterije in mine so nas stresale, a pehota je ščela v kritjih. Le včasih se je spazila kaka naša patrula naprej in pokukala, kaj dela sovražnik, se li že ne pripravlja morda na beg...

Obroč se je upogibal. V breginjskem kotu je pokal, a na vrhu Matajurga je počil — in stresla in zamajala se je vsa italijanska armada... Z boviških klancev in strmin in s koroških vrhov so dreveli osvetniki kot hudourniki, spustili se na cesto in zagnali proti Beneški ravnini. Prednje so se pogladi konjenice, zapaketala in zaresetala po lepih vijugastih cestah... In zatrepetal in zaječal je ves italijanski narod... V boli in obupu so zaplakali premagani sinovi, a zmaganostno so se zakrohotali škodoželjnik in zaničljivo pljunili na poraženo armado...

Naše baterije so sekale po italijanskih linijah in pristilevale sovražnika, da je odstopal od pozicij, ki jih je krčevito držal. In zadnjikrat se je stresal Fajtji hrib, ki ga je imel zasadenega Italijan čez od devete ofenzive. Z njega so se usipali roji ljudi in bežali nazaj proti Volkovnjaku. A nad njimi so se spuščali naši letalci skoro do tal in jih obsepalili s bombami in škropili s svinčnim dežjem.

Pred nami v dolini se je razgubljaj sovražnik skorjo neopazeno, a dne 27. popoldne je umolknil njegov ogenj. Italijanske baterije so se umeknile — in po naših jarkih je zavrelo veselje, kakršnega ni še bilo vse vojne. Naši ljudje so hiteli v sovražnikove jarko. Iz jazbin je prišlo nekaj pijanih Italijanov in s klicem "evviva l' Austria! viva la guerra finita!" so vsi pometali orodje od sebe.

Sovražnikova moč je bila strta, njegova armada ranjena v srce. Njegove čete in baterije so se umikale, a za njimi je kadila naša artiljerija.

Tisti večer so prišle naše kuhinje že v mraku. Dobili smo za približek vina in ruma. Ko smo se pehali okrog kotlov in sodečkov, se pripodi k nam polno Italijanov. Bili so vsi pijani in veseli, ponujali so nam kruha, vina, žganja in vzklicali so Avstriji in koncu vojne. A naš Judež se trdo pridruži in stopi razjarjen prednje:

"Movčite, drekači, kdo vas je kaj vprašal! Kje pa imate zdaj tiste kanone in tiste mine, s katerimi ste nas tako radi futrali? A? — Pa s mojim vendar zamašili gobec. Naj gredo k sto tavžen hudičem vsi vaši kanoni pa še vaš Kadorna! Avanti, curki!"

Razumeli ga niso, a molče so se okrenili proti Mrljakom.

Bila je noč. Iz naših jarkov je odmevalo petje in vrikanje. Sli smo na višine. Vse je bilo mirno, v grobnem molku je počivala vsa ta izmučena zemlja, po kateri je razsajala groza skoro dve leti in pol. Bežali so zajedavci v črno noč in vlekli s seboj svoja strašna žrela, ki so nam pela satansko pesem meseca in leta. — Adijo, zajedavci, vse gorje naj gre z vami in prej naj vas pekel požre, nego bi še kdaj teptali našo trdno zemljo.

Ijo... Nismo verjeli svojim očem ne ušesom, da beži groza od nas. Kot iz groba vstalim se nam je vračalo v prvi življenje in v srečo smo zašutili toploto. Vse prebite strahote so se nam gnetle v spominu, bežale od nas; vse smrtne dihe, ki so hulkali v nas, smo otresli od sebe in strmeli v čudno moč. Tam za Gorico v Brdih so se vžigali bliski, tam s Furlanske ravnine se je čulo volto bobnenje in velikanski plameni so žvigali v nebo in ozarjali temno noč prav do Trsta in do Sucevika, odkoder se je odbijal zadnji adijo...

Zrušene so bile trdnjave in gore, železne ovire raztrgane, pomendrane. Italijanska armada je bežala...

Noč smo prespali v miru. Zjutraj 28. prijezdi naš polkovnik s svojim štabom prav do prve linije. In mi smo strmeli v ta čudež: pri belem dnevu na konju v prvi liniji! Kaj takega nismo še dočakali. Pa pridejo vozovi, tren, vse se gnete po mrtvaški poti mimo Mrljakov v dežju in blatu.

Zbirale so se stotnje, ljudje se pehali v vrste — in zadonel je klic:

"Bataljoni, v dvored v desno! — Naprej!"

In zagazili smo v globoko blato čez italijanske jarko, ki so bili vsi prazni, a utrjeni, vsi prepleteni z bodečo žico. Bili so lepše in lažje izdelani od naših, zidani in celo ometani in betonirani. Spojni rovi vsi opeti s pletenimi trtami, da se ni sipala prst. Na dnu je bila spletena mreža, da ni bilo treba gaziti vode in blata.

Tu so bili sledovi dolgotrajne besne bližinske borbe, ki je prevrnila in predobila vsa poljana. Bila je vsa z železnem posuta, z udi nastlana, s cunjami, s opremo, s orožjem, municijo — a krvjo prepojena... Tu so bili sledovi nekdanjih bitij, od katerih ni ostalo niti kamena na kamenu. Obreže kateri ni ostalo bilo vse z ovirami našarjeno. V ovirah so tičali črvi mrtličev, ki so trohneli že mesec. Prehod čez te jarko je bil opasen, ker je ležalo toč vse polno bomb, ročnih in mrtih granat, ki bi se razgale ob najmanjšem dotiklaju.

Prišli smo v Miren. Nismo ga spoznali, ves je bil izpremenjen. Videli smo tu sledove naših težkih možnarjev in pa bešečih čet. Sli smo za mirenkim gradom, s katerega je strešil okostnjak, a ob vnožju so bile barake — polne nevege vojaškega prila in kruha in obdane z naravno defuzijo. Tu smo imeli prvi odmor. Zapodili smo se v barake in si natrpali hlebočkov. In zagnali smo se za sodečki, ki so se gugal po dešneli, in jih potegnili na suho. Častniki so svačili: "Ne jejte kruha, je otrovan, ne pijte vina, je zastrupljeno!" — A čepi so se odleteli, podstavili smo akorde in črno vino se je zaplenilo... In našli smo sira, konserv, iztekli buteljke.

Nenadoma je zapela tromba. Spehali smo se na cesto v vrste — vse se je klicalo sem in tja. In polkovnik, strog, a pravičen mož, je kričal vsa ardit: "Sramota — regiment je pijan! Vsi oficirji pijani! In s takim polkom naj grem na sovražnika!"

Zavili smo po cesti na Rubje, na Zdravčino — mimo znanov izra prve ofenzive. Cesta je bila polna sledov bešeč armade, polna opreme, municije, orožja, municije. Po cestnih jarkih so tičali vozovi, topovi, avtomobili, kuhinje, ubiti konji, mule — a pred nami tišina...

Padla je noč, a lilo je iz utrjenih oblakov. Onkraj Soče, po vsej Beneški ravnini so se vžigali velikanski plameni: Italijani so zažigali zaloge smodnika in zaloge živil.

Prišli smo v Zagrado, ki je bila vsa v plamenu. Tu smo prenočili. Iz gorečih skladišč smo vlačili osmojene ribje in mesne konzerve, kompotne škatle, reševali sode vina, pletenke likerjev, kolače sira, zaboje opreme, čevljev, mundure, perila. Osnili smo se ob velikanskih ognjih in "pospali pozno v noč ob pletenih sladkih likerjev, a nad nami je gorelo in pokalo ostržeje...

Drugi dan je posijalo solnce in pogorizka so ugasovala. Pijonirji so popravljali razdejani most, toda opoldne smo že popravili naraslo Sočo, ki se je valila vsa besna proti morju.

Prišli smo do furlanskih vasi, kjer so nas pozdravili prvi civilisti in nam hiteli naproti. Solariji so nam mahali s belimi in avstrijskim benderci in vpili: "evviva l' Austria!", a starejši ljudje: "Hoh Eterajh!" — Iz naših vrst je pa odgovorjal klic: "Proklete boste še Avstrije sititi!"

Sli smo naprej. "Avanti per Roma! Morte al Cadorna!" je klicalo ljudstvo. V Tapoglianu smo prenočili in se na novo pokrepčali.

Tretji dan smo šli akogi Ajello, Strassoldo in pristopili staro državno mejo. Povsod sami sledovi poražene vojake, ki se je pehala med jokom, rotenjem, preklinjanjem po natrpanih cestah naprej. Ko smo prišli v prvo italijansko vas, je bila vsa mrtva, vse duri zabite in vsa okna. Dobili smo ukaz, naj bomo skrajno previdni, ker so po hišah nastavljeni bombe. Udrili smo vrata in previdno stopali v sobe. Le seminitja se je prikazal kak domačin in nas plašno pozdravil. Tu smo prenočili. Naša četa se je spravila v neki hotel, kjer je bilo na kupe novih čevljev, civilnih in vojaških, perila, obleke in vse polno zabitih zabojev. Ker smo mislili, da so v njih shranjene bombe, zato smo se jih previdno ogibali. Napili smo se, najedli, se parkrat preoblekli od vrha do tal, si napravili udobna ležišča in zaspali. Toda Nace iz Kočevja ni mogel zaspati. Skrbeli so ga sumljivi zaboji. Spravil se je nadnje sredi noči in jih prišel odpirati. Iz njih so se pa usule same dragocenosti, pisarniške in fotografske potrebščine, fotografski aparati, knjige, srebrni okras, srebrno jedilno orodje, prstani, uhani in celo lire. Denarja ni maral nihče, druge stvari smo malo razbrskali in jih pustili, kakor so bile, a Nacetu smo skrivoma nabasali v nahrbtnik tri teške kame, ker je bil tako lakomen.

Zjutraj smo odšli ob štirih in obatali v Torsu, ki je bil tudi prazen le nekaj prasičev in živine je tekalo gori in doli po vasi. Obiskali smo najprej kleti, kjer je vrelo črno vino iz sodov in se penilo v velikih mlakužah. Do kolen je segalo izpuščeno vino in drlo na cesto. Videli smo meža, kako je brodil po vinu. Osmnili ga je močni duh. Zavpil je s pijanij glasom in omahnil. Izvlekli smo ga iz vinske luže skoro nezvestnega.

(Dalje prihodnj.)

Naše družinske razmere.

Hermine, Pa. — Pisati hočem nekaj o naših družinskih razmerah, katero razpravljanje je dober poduk našim bratom — bodarjem in pečlarjem. Če bi vask nekoliko preštudiral to razpravljanje, pa bi videl, kako je zakonski jarem dober za možkega. Kot vidimo, je navdušenje med ženami, ki pravijo, da mož zjutraj ne more spati, torej gre in zakuri, in še možje povrh. Res junaki čez junake. Sukal sem kuharico v Fohnsdorfu na 7. Brema, bil bodar v Seegrabnu pri Leobnu na Bremsgru, tu v Ameriki deset let bodar — baron pečlar in zdej poročen dve leti. Četrti kriš pleza na grbo. Bil sem mlad dečko, ko sem moral s trebuhom za kruhom, ker nas oče delavce ni mogel preživeti vseh enajst. Marsikaj sem videl in akusil, kak je ta in oni stan, pa bom opisal iz Fohnsdorfa naprej.

Bilo je leta 1902, ko je tam Kivela delavčeva družina s šestimi otroci. Zakonaka sta imela na banki v Judenburgu 2.200 goldinarjev, kateri so bili zaplani na njeno ime. Nekake legega dne pa je izgubil denar, gospodinja in edenindvajsetletni bodar. Popihala sta jo v Ameriko. Prišla sta v Havre in bodar ji je rekel, da je na Francoskem tak zakon, da mora možki imeti pri sebi denar. Dala ga mu je, ko sta šla v gostilno in narodila jedn in piščice. Bodar je bil sit svoje gospodnje že v Fohnsdorfu, pa ji je rekel, da gre kupit parobrodne listke sanjo in zase. Gospodinja ga je čakala in čakala, pa ga ni bilo. Natakaj je je že grdo gledal in ji velel naj plača. Toda a čem naj bi plačala, ljubček je je odkuril s demarjem na prvem brzovlaku v Bremen, kajti tam se dobi karte, pa ne v Havru. Ženo so prišli in komaj čez tri mesece so izvedeli doma, kje je. Ljubček je res odjadel v Ameriko in je menda še danes pekuje v Montani. Ubogemu so prugu, otrokom, vask ve, da je bilo hudo. Naenkrat so ženo in mater nasiloma privedli domov. Ko je on zvedel, da je na potu domov, je hitro šel ponjo in drugi dan je bila že pri njem ter mu pripovedovala, kako grdo so s njo ravnali na Francoskem, da je morala delati in kokor je je Tonče speljal na led ter ji odnesel denar. Mož ni bilo nič za denar, le ona se mu je smilila, da so tako grdo ino ravnali, da je toliko trpela in pa oni lump, ga je ježi, da bi mu bilo gorje, če bi ga dobil v roke. Mož se je jokaj, tako se mu je smilila, ko mu je pripovedovala gorje, jokali so otroci in jokala je ona, pa njene solze so bile hlinavke. Tako je znala isvižati, da je mož nazadnje rekel: Saj vem, da sem sam kriv, ker te nisem vsega ubogal. Bom pa zdaj bolj ubogal. In ubogal je, ona pa je znala njegovo pokorščino izkoristiti, saj se ji je pustil, revček.

Imam še izkušnje iz Leobna, pa to vzame prevedo pisanja, zato pojdim v Ameriko. Leta 1913 je prišla iz starega kraja rojakinja. Bila je navihanka in kmalu je prišla nekake rojaka za pravi nič. Rojak jo je popihal v Penno, missis pa je rekla: V Ameriki je žena bos, tu ni Avstrija! Pa je morala še tolaščico iskati, da je zanjo govorila. Je že tako, da ti pridejo iz stare domovine ženske, pa ti mislijo: zdaj jih imamo pod nogami, še bodo nosili premog in vodo in zakurjali v peč.

Poznam rojaka, ki je rekel, da je enajst let ni videl centa. Mož dela že petdeset let v majni in še mora, pa bog ne da, da bi se kaj zameril svoji soprogi. Kadar je stavka, mora on delati in še brodo dobi sraven. Otroci nimajo do njega nikakega spoštovanja, vse ga zaničuje, a drug rojak, brat, ki je nekaj rekel, je šel v norišnico. Soproga ga je očistila za vse prihranke, pohištvo in sploh vse, kar je imel. Pa je šla nekam v Michigan. — Delal sem skupaj s prijateljem. Bilo je jesensko in nestalno vreme, da nisva mogla delat in šla sva domov. Toda mož ni hotel domov in ko sem ga vprašal, zakaj ne, je rekel, če bi prišel pred časom domov, da mu žena še večerje ne da ali pa še po grbi jih dobi. Pa je siromak celi dan čakal zunaj, ni imel toliko poguma, da bi se vrnil, bal se je psov, lunk in stradanja povrh.

Če bi hotel opisovati dogodke pri Keystone žaftu in družinske razmere tamkajšnjih majnarskih družin, oz. žena, bi napisal cel roman. Kam plovemo? Kje so blaže in kje enakopravnost, tista enakopravnost, ki pomeni enake pravice in enake dolžnosti.

Poglejmo malo v Nemško Avstrijo. Buržavija je nekaj vladala tam in zdaj jim je kapucin za prezidenta. Zavedno delavstvo je tam precej močno, pa izvolile so kapucinarja ženske. Fajmoštri so strahili: Socializem je rdeč, pekel je rdeč in tista, ki bo volila rdečkarje, bo gorela na vekomaj v rdečem peklu, katerega ne bo konca ne kraja. Ženske naprednega mišljenja seveda niso verjele, toda koliko je pa bilo tistih! Mnogo premalo, da bi izvolile napredno delavsko vlado.

Pred mnogimi stoletji so usilili našim prednikom to vero v Avstriji, v katero so matere vklepale svoje otroke še pri detinstvu in jim je ucepilave v duha, da se jo še v pozni starosti niso mogli oprostiti. Tako je šlo dalje skozi stoletja. Danes se vprašujemo, zakaj smo verjeli in zakaj še vzkajamo drugi. Ni čudno, vsgoja je bila taka ne samo v zgodnji mladosti pri starih, temveč v šoli, v cerkvi in povsod. Farovška mašina je skupno delovala s posvetno, ni čudno, da je potem smagala nad nevednim ljudstvom, ki je valed svoje preprostosti in ozkega obzorja samo alilo v vrazarstvo.

Duhovščina je vedela in se smaje v pest, da se dobi je taki ljudje, ki verjamejo še v Miklavža. Zlasti v stari domovini je mnogo teh. Nad vse so pa ženske potrebne izobrazbe, da delujejo za napredek. Če one ne bodo izobražene, ne bodo moglo izobrazovati svojih otrok in jih odnagajati v naprednem duhu. Žena naj v glavnem dela za dobro vzgoje svojih otrok, kajti od njih je odvisna boljša družba. Poleg nje naj bo mož na svojem mestu. Naj se ne poda svoji ženi v ozihi, kjer mu ne pristaja. Če se bo ponižal v hlapca, ga bo žena imela za hlapca in njegovi otroci ne bodo imeli pravega spoštovanja do njega. Siromak je mož, ki je hlapec svoje družine; kar ga ne tlačijo dovolj slabe delovne razmere in kopica otrok, ki jih je treba vzgajati, mora biti ponižen hlapec še doma. Žena ne razume, koliko on trpi sanjo in za otroke, pa naj dela v tovarni ali v rudniku. Imela bi ga tolaščiti, dajati mu poguma ter mu biti v srca in dobra tovarišica, a mamo tega ga črti še ona.

Možu je torej dovolj ena suženost, naj se ne podaja še v drugo.

Saj je lahko gospodar v družini pa ni treba prepira. Treba je pa rabiti razsodnost. Če pa vsem pride prepri v družino in valed tega razporka, v kolikih slohah jih pa meremo dolžiti moža, da oni vzeli razporka? Dejstvo je, da mož veliko več trpi kot žena pa še nisem alihal, da bi bil kaj mož vzel razporko. Saj mu v večnem garanju ni časa misliti na to.

Ko žena vidi, da je ves obeto družine in nje takorekoč popel, noma odvisen od njenega moža, kakaj bi mu ne bila tudi zvesta in ga spoštovala kot moža? Tako bolj obstoj za družino bi bil potentakem. Moja žena pa vžela sem moža in imeti čem moža. Če bi bila vzela metlo, bi bila pa z njo pometala.

V družini je treba upoštevati, da dobra beseda najde lepoto, in kakor je napredek kake organizacije odvisen od slege članstvom, tako se morata tudi mož in žena složno boriti za dober napredek njune družine.

Obfalušem napredne rojake v Barbertonu, O., da imajo še take kapucinske mašino. Pa rojaki ljubijo rimski bliz. Vprašali me bi fajmoštra, za koga on dela in rekel bo nedvomno: za boga. Pa naj ga je njegov beg plača, če da le za boga. Vsaka kompanija, pa samostnik ali kdorkoli, za koga delajo najeti ljudje, plača svoje delavce, pa naj bo dobro ali slabo. Le o bogu, za katerega delajo njegovi agentje, ki pravijo, da je najmočnejši, še nismo aliali, da bi jih plačal za pošteno življenje. Jaz bi mu že ne delal, če bi moral poleg vsega tega še rešiti za svoje preživljanje. In k siromakom grede beratič, bojši aluge. Ali jih ni sram? Pa če naj jih tisti, za koga delajo, na vsaki roki imajo po pet stoletov, torej lahko primejo za vsako delo kot kdo drugi. Potem bomo imeli vsaj pošteno in dostojno življenje.

Pozdravljam zavedne delavce in delavke in priporočam čitalcem "Prosveto", da bi vask po sedel svoje mnenje. Če je enkrat storjena zmeta, se pa drugič laže popravi v boljše. — Zapisi kar pri društva "Prostomislelci".

Povest "Jimmie Higgins" smalo dno ameriškega problema ob čem valika vojna. Dohi pri Književni matici S. M. P. J.

POTNIŠKA RAZVRSTITEV OD BANČNEGA ZAVODA EMIL KISS-A 133 SECOND AVE. NEW YORK CITY.

POROČILO

Junija 5. TAORMINA preko Genova	\$ 95.00
7. PATRIA preko Napulja	95.00
12. AMERICA preko Napulja	100.00
26. COLOMBO preko Napulja	102.50
30. PRES. WILSON direktno	105.00
30. TUSCANIA preko Napulja	105.00

in \$5.00 vojni davek.

Naznanite mi kdaj mislite potovati in jaz vam preskrbim prostor.

Dopremam rojake iz kraja! Pošiljam denar v stari kraj!

POTNIŠKI ODDELEK BANČNEGA ZAVODA EMIL KISS-A 133 SECOND AVE. NEW YORK CITY.

TUKAJ SO!

Nove prave glasne Victor Slovenske plošče smo dobili v našo zalogo, vse so po 75c komad. Dalje imamo Nemške in Češke valcerje, polke, šotije in marše. Imamo tudi krasne Victor glasne pristne gramofone: cena je od \$25.00 do \$480.00. Pišite nam še dantes po brezplačni cenik.

Al' me boš kaj rada imela?	Mila P. Snajdova-Franjo Fotočnik
Oj, ta Polonca!	Mila P. Snajdova-Franjo Fotočnik
Ljubca moja kaj si st'ila	Franjo Pangrac
Otok Bleški	Franjo Pangrac
Oj, ta vojaški boben	Ivan Ribich
Pohi sem star še le 18 let	Ivan Ribich
Mila mila lunica	Obrad Zurin
Slopec	Obrad Zurin
Oj, zlata Vinška Kaplja si	Franjo Fotočnik
Povsod me poznajo	Franjo Fotočnik
Bom šla na planino	Mila P. Snajdova
Sam Slovenska Deklica	Mila P. Snajdova
Stajarska—Valček	Igra glasba
Pomladanski dan—Polka	Igra glasba
Razpedita se mogliš	Janos Gorenc
Tam kjer Lunica	Janos Gorenc
Križanci	Franjo Fotočnik
Angel sveti z nebes doli	Franjo Fotočnik
Na planinah solnce sija	Mila P. Snajdova
Barbica po morju plava	Mila P. Snajdova
Prišla bo spomlad	John Ribich
Odprti mi kamrice	John Ribich
Domov!	Anton Dolenc-Franjo Fotočnik
Mož dom	Anton Dolenc-Franjo Fotočnik

IVAN PAJK,

Victor Dealer

24 MAIN STREET

CONEMAUGH, PA.

Da hitreje dobite ploščo pojdite k nam na podnito. Ako pa šelite ploščo po Expressu, bodete sami plačali prevoznino.